

5. PŘEDSTAVENÍ INSTRUKCE *„PASTORAČNÍ KONVERZE FARNÍHO SPOLEČENSTVÍ VE SLUŽBÁCH EVANGELIZAČNÍHO POSLÁNÍ CÍRKVE“*

*„Nový Izrael, který v tomto čase jde a hledá
své budoucí, trvalé město (srov. Žid 13,14), je nazýván
Kristovou církví“ (LG 9)*

*Ona je lidem, který Bůh vytvořil, aby „ho vpravdě uznával
a svatě mu sloužil“ (LG 9)*

Tento lid žije v dějinách a v čase, podílí se na jediném spásném poslání, jež přijal od Krista skrze své členy, kteří rozmanitě odpovídají na Boží povolání a pro dobro všech přijímají v církvi služby, pověření či jednoduché závazky. Boží lid je tedy tím, kdo evangelizuje, každý člen podle svého vlastního povolání, konkrétních možností daného okamžiku, jakož i na základě odpovědnosti, která mu přísluší.

Tuto teologickou pravdu zrcadlí definice „farnosti“ uvedená v Kodexu kanonického práva (kán. 515, § 1), ve kterém je označena především jako „určité společenství věřících“, složené z lidí všeho druhu – kněží, jáhnů, zasvěcených osob, laiků, sdružení, rodin –, kteří se různým způsobem podílejí na vykonávání pastorační péče, svěřené faráři jako jejímu vlastnímu pastýři.

Dne 15. srpna 1997 byla vydána interdikasteriální instrukce *Ecclesia de mysterio, k některým otázkám ohledně spolupráce věřících laiků na službě kněží*, a pak v roce 2002 Kongregace pro klérus zveřejnila instrukci *Kněz, pastýř a vůdce farního společenství* (4. srpna 2002).

Jedná se o dva dokumenty, které jsou stále velmi aktuální. V souvislosti s nimi se tato instrukce chce pokusit o vhodné shrnutí současné církevní situace, s cílem věnovat pozornost všem službám

fungujícím ve farním společenství a zdůraznit, jakou specifičnost má každá z nich v rámci jediného evangelizačního poslání.

Lze říci, že smyslem tohoto dokumentu je připomenout, že „v církvi je prostor pro každého a každý si může najít své místo“ v jediné Boží rodině s tím, že má v úctě povolání každého, snaží se docenit všechna charismata a brání církev před některou z možných úchylek, jako je „klerikalizace“ laiků nebo „laicizace“ kléru, případně před tendencí učinit z trvalých jáhnů „poloviční kněze“ nebo jakési „super-laiky“.

Tento dokument, stejně jako dokumenty z let 1997 a 2002, neobsahuje žádné „legislativní novinky“. To se vymyká možností instrukce, jejímž cílem je „vykládat ustanovení zákona a dávat pokyny pro jeho provádění“ (CIC, kán. 34). Namísto toho navrhuje způsoby, jak platný zákon lépe aplikovat, přičemž se opírá o zkušenosti Kongregace pro klérus vycházející z její služby místním církvím, jakož i z naslouchání jejich potřebám a přijímání jejich bohatství.

Současný dokument má tedy posloužit některým pastoračním rozhodnutím, z nichž některá pastýři již před nějakou dobu zavedli a Boží lid „je vyzkoušel“. Chce v duchu rozlišování přispívat k jejich hodnocení, k případné opravě, přehodnocení a hlubšímu pochopení, aby se posoudila již vykonaná cesta, aby se uvedlo do souladu partikulární právo s právem univerzálním a položili se základy budoucí pastorační cesty.

Vzhledem k tomu, že církev je pověřena Kristem evangelizovat ve světě, který je oproti minulosti více komplexnější a poznamenan kulturním pluralismem, je potřebná reforma jejich struktur, aby mohla reagovat na současné výzvy. To zahrnuje určitou reorganizaci formy, jejímž prostřednictvím vykonává pastorační péči a dává k ní pověření; jak bylo uvedeno výše, aby se tak posílila větší spoluzodpovědnost všech pokřtěných.

Instrukce se tedy nezaměřuje jen na farní společenství – stanovené výhradně na teritoriálním základě a přesně odlišené od sousedních komunit –, ale také posiluje a prosazuje – při respektování základních kanonických norem – i pastorační práci zaměřenou na sousedské vztahy a na spolupráci mezi různými farními společenstvími.

Za tímto účelem se probírá i téma seskupování farností do tzv. „pastoračních celků“ (určených k „podpoře forem účelné spolupráce mezi sousedními farnostmi“ – srov. *Apostolorum Successores*,

článek 215 b), jakož i otázka venkovských vikariátů ve větších diecézích, nazývaných „pastorační zóny“ (*Apostolorum Successores*, článek 219), které mají zlepšit spojení mezi „centrem“ a „periferií“. Pro ně diecézní biskup ustanovuje biskupské vikáře, kteří jsou pověřeni pro každou oblast, působí pod jeho autoritou a ve společenství s ním.

Jelikož konkrétní využití dosud zmíněných možností – ať už jde o způsoby pověření a formy účasti na vykonávání pastorační péče nebo o otázku zřízení pastoračních zón a jednotek s následným slučováním nebo rušením farností – se často děje skrze skutečné restrukturalizace v diecézích, chce předkládaná instrukce nabídnout biskupům a jejich spolupracovníkům – kněžím i laikům – pastorační a kanonické nástroje pro ryze církevní konání, v němž se pro větší dobro církevního společenství může snoubit právo s proroctvím.

Není totiž neobvyklé, že vize farního společenství a pastorační péče navrhovaná církevním magisteriem – od Druhého vatikánského ekumenického koncilu až po nauku papeže Františka –, které pak přirozeně vstoupily do kanonické legislativy, se považují za něco příliš subjektivního, v duchu postoje „podle mne“, tedy za uvážení jednotlivého biskupa nebo jednotlivé skupiny, s často nevhodnými interpretacemi života komunity a pastýřské služby.

Lze si snadno představit dva známé extrémy: jednak farnost, v níž se farář a ostatní kněží starají o všechno a o všem rozhodují sami, čímž odsunou ostatní členy společenství do vedlejší role, přinejlepším do role vykonavatelů; nebo na druhé straně jakási „demokratická“ vize, kde farnost již nemá pastýře, ale pouze úředníky – duchovní a laiky –, kteří spravují různé oblasti způsobem, jaký lze často označit za „firemní přístup“.

Aby tato restrukturalizace uspěla, je potřebný čas k tomu, aby chom ocenili historii, tradice a život různých komunit: „Být součástí lidu znamená patřit ke společné identitě tvořené společenskými a kulturními vazbami,“ jak připomněl papež František (viz interview s P. A. Spadarem, SJ, z roku 2016, zveřejněné v úvodu k publikaci *Ve tvých očích je moje slovo*); vyhýbat se „projektům padajícím shora“ a místo toho pracovat v duchu náležité postupnosti, využívat předběžných konzultací, podrobných a kompetentních studií, aplikací a ověření *ad experimentum*, která předcházejí definitivnímu, vyváženému

a v praxi již vyzkoušenému rozhodnutí, tak aby v životě komunit nedocházelo k bolestivým „zlomům“.

Z tohoto důvodu a na žádost vícerých biskupů pocítilo naše dikasterium potřebu poskytnout nástroj pro podporu a doprovázení různých projektů reformy farních společenství a restrukturalizace diecézí, z nichž některé již probíhají nebo se plánují. Záměrem dikasteria není potlačit opravdovou reformu předem stanovenými schématy a modely „jedné velikosti pro všechny“, ale vnímat ji v širokém církevním řečišti, aby pastýři a Boží lid kráčeli „ruku v ruce“, aniž by jejich srdce a Ducha svazovaly plány navrhované od stolu.

Naše kongregace pracovala v posledních letech na přípravě této instrukce právě proto, aby církvi posloužila takovým nástrojem – zároveň teologicko-pastoračním i kanonickým –, jehož cílem je nabídnout obecná usměrnění a normy, které se mají aktualizovat v každém prostředí v „rozmanitosti letničního dne“. To znamená vytvářet jednotu, nikoliv uniformitu, jak to dobře vyjadřují inspirovaná slova autora drahého papeži Františkovi: „Tajemství jednoty, která nevytváří směsici, ale zachovává zřetelné rozdílnosti, především rozdílnost par excellence existující mezi stvořením a Bohem, a přesto to, co je odlišné, soustřeďuje v nejvyšší nevyjádřitelné jednotě“ (*R. Guardini, Dostojevský: Náboženský svět, s. 78*).

Dáno ve Vatikánu dne 20. července 2020

Mons. Andrea Ripa
podsekretář Kongregace pro klérus